

KONGL.
VETENSKAPS
ACADEMIENS
HANDLINGAR,

FÖR ÅR 1817.

FÖR EFTERKOMMANDE.

STOCKHOLM,

TRYCKT hos JON. PERH. LINDBL., 1817.

UNDERSÖKNING

Af någre Mineralier;

af

C. M. D'OHSSON.

(Fortsättning *)

3. *En gul Sten ifrån Pargas.*

Dess färg är vingul.

Den finnes i oregelbundna korn, från storleken af en knappnåls-knapp till den af årtter eller smårre böner, hvilket dock är sållsamt.

Brottet är små-mussellikt.

Half genomskinlig.

Glansen emellan vax och glasglans.

Repar glas.

Eg. vigten 3,18.

Upplöses hvarken af Saltsyra eller Salpeter-syra.

Förekommer vid Pargas i Finland, invuxen i en kornig kalksten, åtföljd af kornig olivegrön Strålsten (kallad Pargasit) och mera sållan af gröna glimmerfjäll.

Ensam för blåsroret är den både i stycke och pulver osmältelig, men blir litet mörkare i färg.

Med Soda smälter trögt till ljusgrått slagg och större delen af Sodan går i kolet.

*) Se Förra Strycket. 4. 23. följ.

Med Borax löses den, under liten fräsning, tämmeligen lätt till ett klart gulgrönt glas, som måttadt, och efter afsvälning lindrigt uppvärmdt i yttre lägan, blir gult opaliserande.

I Phosphorsalt sväller den ut till ett hvitt i Saltet olösligt skelett. Glasperlan som i yttre lägan är gul, och i den inre grön, blir under afsvälning hvit och oklar.

Med Kobolt-Solution, i pulver, får den en röd tegelfärg.

2,312 gr. Stenkorn hade efter $\frac{1}{4}$ timmas glödning i platina degel, intet förlorat i vikt mer än $\frac{1}{2}$ procent, hvilken skillnad torde härröra från vidhängande fuktighet; men de förändrades hvarken i färg eller utseende. När (likväl stenen brändes i pulvriserad form, blef den betydligt mörkare gul i färgen.

De korn af detta mineral som skulle tjena till Analysen lemnades en stund i saltpeter-syra för att befria dem från en möjligtvis dervid häftande ringa del af Kalk från Matrix.

a) 2,8 gr. finrifvit, slämmadt och glödadt Stenpulver brändes med 12 gr. kolsyradt Kali 2 timmar i Platina-degel. Massan var hvit med några ljusgröna fläckar. Den löstes med saltsyra, afdustädades till torrhet och blöttes med saltsyrehaltigt vatten, som lemnade olöst Kiseljord, hvilken efter tvättning och glödning, vägde 0,970 gr.

b) Den erhållna lösningen fälldes med caustik Ammoniak, hvarefter den blandades med oxalsyrad Ammoniak, som likväl ej gaf någon fällning. Men blandad kokhet med basiskt kolsyradt Kali, fälldes derutur en portion Talkjord, som togs på ett vägt filtrum.

c) Fällningen med caustik Ammoniak upplöstes med Saltsyra och fälldes med kolsyrad Ammo-

niak. Denna fällning hölls en lång stund i kokande digestion med en lut af caustik Kali. Lösningen fälld och åter upplöst med saltsyra, blandades med kolsyrad Ammoniak, hvaraf uppkom en fällning af lerjord, som efter glödning vägde 0,032 gr.

a) Den med caustik Kali digererade fällning upplöstes i saltsyra, som måttad med caustik Ammoniak, blandades med bernstenssyrad Ammoniak, hvarigenom erhöles bernstenssyrad Jernoxid, som vål utlakad och glödgad på en glasskärfva öfver spiritus lampa, lemnade 0,122 gr. Jernoxid.

e) Den i c) med kolsyrad Ammoniak fällda lösning kokades med ofullkomligt kolsyradt Kali, som fällde en ymnig portion Talkjord. Våtskan afdunstades nästan till torrhet, hvarigenom hela talkhalten utdrogs. Samlad på ett filterum med portionen i b) vägde talkjorden efter glödning 1,633 gr.

f) Vid profvet befanns kiseljorden och jernoxiden vara ganska rena; men talkjorden digererad med saltsyra, lemnade olöst en portion af pulvret, hvilken erkändes vara kiseljord och vägde 0,082 gr.

g) Lösningen försatt med hydrothion Ammoniak gaf en svart fällning, som decomponerad med Salpetersyra och fälld med caustik Ammoniak, lemnade på filterum en hvitgul fällning af 0,004 gr. vigt.

h) Denna fällning digererades med saltsyra, som lemnade olöst 0,01 gr. Kiseljord.

i) Våtskan blandades med caustik Ammoniak och den erhållna fällningen öfvergiöts med caustik Kali. Lösningen silades, blandades med saltsyra, som fällde lera och löste den åter, hvarefter denna jord utfälldes med kolsyrad Ammoniak och vägde 0,01 gr.

k) Den med caustik Kali digererade fällning befanns vara ren jernoxid och vägde 0,02 gr.

(Den

l) Den återstående vätskan, efter fällningen i g) med Caustik Ammoniak blandades under kokning med kolsyradt Kali, hvilken utfällde en portion Mangan-oxid, som likväl var för ringa för att kunna vägas.

m) För att pröfva om ej detta mineral innehöll tillika en portion Alkali, brändes 2 gr. deraf med 15 gr. kolsyrad Baryt. Massan upplöstes med Saltsyra, afdunstades till torrhet och löstes åter med litet vatten. Efter kiseljordens fränskiljande, blandades lösningen med kolsyrad Ammoniak, som fällde baryt-jorden och jernet. Den återstående lösningen afböktes till en stor del, hvarestör den försattes med Oxalsyrad Ammoniak, som utfällde den sista portion af baryt. Den öfriga vätskan intorkad i platina degel, glödgades till dess talkjorden förlorat all sin saltsyra, då litet vatten tillslogs och efter en stund silades. Lösningen afdunstad och glödgad i en vågd platina degel lemnade ett hvitt salt, som vägde 0,038 gr. upplöst i vatten som blandades med vinsyra, bildade det surt vinsyradt Kali. Dessa 0,038 gr. bestodo således af saltsyradt Kali och svara emot 0,024 gr. Caustik Kali.

Stenen består således af:

	Grammer,	på 100 dr.
Kiseljord ur a) f) h)	1,062	— 38,00
Talkjord e) f) g)	1,511	— 54,00
Jernoxid d) h)	0,142	— 5,10
Lerjord c) i)	0,042	— 1,50
Kali m)	0,024	— 0,86
Ett spår Mangan l)	—	—
Förlust — — — —	0,019	— 0,54
	2,800	100,00

Den erhållne portion af talkjord innehåller 20,52 dr. syra; men Kiseljorden håller ej mer än

ungefär 19 delar syre, hvilken skillnad torde här-
 söra ifrån något fel i Analysen. Vill man emed-
 lertid antaga, det som är sannolikt, att dessa Mi-
 neralets hufvudbeståndsdelar innehålla lika delar
 syre, så skall dess chemiska constitution föreställas
 genom formeln MS och det intager i systemet för-
 sta rummet ibland talk-silicaterna. Det är klart att
 Jernoxiden och de öfrige ämnena äro här blott främ-
 mande inblandningar.

Då denna stenart ej har ännu något namn,
 kunde den kallas *Chondrodit* från *Chondrodes*, ett
 grekiskt ord som betyder både grymig och körtel-
 aktig, som äro de skepnader under hvilka den van-
 ligen förekommer.